

EEN OCEAAN OVERSTEKEN MET JONGE KINDEREN VERGT ENIGE VOORBEREIDING. ANDERS DAN AAN LAND KUNNEN KINDEREN MOEILIJKER HUN ENERGIE KWIJT EN ZIJN ZE LANGER EN ONREGELMATIGER WAKKER. DE OUDERS DAARENTEGEN MOETEN DAG EN NACHT ALERT BLIJVEN. ERVARINGEN EN TIPS OM EEN OVERSTEEK MET KINDEREN HET BESTE DOOR TE KOMEN.

TEKST EN FOTO'S JUNE SMIT

“Zijn we er al?” vraagt onze oudste, Hidde

(3), ongeveer elke dag bij het ontwaken. Het is onze eerste grote oversteek vanaf de Kaapverdische eilanden naar Suriname. De zee strekt zich voor de zoveelste dag voor hem uit en hij popelt om zijn bijgevulde energie uit te leven. “Nee lieverd, we moeten nog even”, zeg ik dan. Maar hoe leg je een kind van drie uit hoe lang dat nog is? En waarom hij niet van de boot af kan? Op een kalendertje waarop het geschatte aantal dagen van de oversteek staat, streept hij elke keer een dag weg. En daar moet hij het dan mee doen.

Slecht voorbereid

Nee, die eerste oversteek waren wij eigenlijk slecht voorbereid. Dat gaat vanzelf, dacht ik van tevoren. Maar niets is minder waar. De kinderen kunnen tijdens de vaardagen hun energie maar moeilijk kwijt en de spelletjes en ideeën die ik heb, zijn op een gegeven moment uitgeput.

LOGBOEK: ‘Ik begin me ernstig af te vragen hoe ik de kinderen de komende dagen genoeg vertier kan bieden om ze continu bezig en tevreden te houden. Ze betrekken mij of Chris toch het liefste in hun spel. Wij willen echter niet altijd piraatje spelen in de punt, maar ook eens naar de golven staren. Bovendien missen zowel de kinderen als wij nu wat structuur op de dag. Als we het hebben over mensen die zweren bij lange oversteken, zeggen wij vaak: “Die hebben zeker geen kinderen.” Dan kun je uren slapen op de dag, filosoferen of letters vreten. Onze dag is al gevuld voordat die goed en wel is begonnen. ’s Middags krijg ik een brainwave. Misschien moet ik, net als op de kleuterschool, de boot indelen in speelhoeken. Bijvoorbeeld de punt als poppen/knuffelbeestenhoek, de kajuit als bouwhoek, de navigatietafel als luister- en knutselhoek en de achterkajuit als leeshoek.’

(Dag 3 Canarische eilanden - Kaapverdische eilanden)

June en Chris Kromjongh-Smit maakten een Rondje Atlantic met hun Contest 32CS Ketch. Hun kinderen Hidde (3) en Lara (1) gingen alle oversteken mee aan boord.

DAG EN NACHT IN HETZELEFDE SCHUITJE

Structuur

Dat een dergelijke indeling zo gek nog niet is, ontdek ik wanneer ik in Suriname te rade ga bij andere boten met kinderen. De meesten hebben ook een dagschema opgesteld. De vaste dagindeling hangen ze meestal op een groot vel in de kajuit. Hierop staan de tijden van de maaltijden vermeld en de saamhorigheidsmomenten in de kuip. Voor de grotere schoolgaande kinderen begint elke werkdag sowieso met school, mits het weer dat toelaat. Die boten geven hun lessen doorgaans in de ochtend, waarbij ze de middag vrijhouden. In de praktijk komt dat neer op twee tot tweeënhalf uur les en huiswerk en dat geeft de dag aanzienlijk meer structuur.

Een andere veelgebruikte tip is thema's gebruiken. Daarbij staat elke dag een ander onderwerp centraal. Hoewel kleinere kinderen dit concept minder goed snappen, geeft een vooraf aangelegde ideeënlister wel houvast. Tijdens de oversteek van Sint Maarten naar de Azoren proberen we de nieuw verworven tips uit.

LOGBOEK: 'Wijs geworden door de ervaringen van anderen heb ik de dag wat structuur gegeven. Tussen 06.00 en 07.30 uur ontbijten (afhankelijk van wie wanneer wakker wordt), om 09.30 uur fruit eten (zolang de voorraad strekt), 12.00 uur warme lunch en aansluitend het slaapje van Lara, 15.30 uur een snackbreak en rond 17.30 à 18.00 uur avondeten. Een uur later gaan de kinderen op stok en pakt Chris de eerste wacht.

Verder heeft elke dag een thema gekregen. Vandaag was het winkeltjesdag en hebben we een kassa geknutseld en speelgeld. Morgen wellicht huttedag, piratendag of landendag, wat de kinderen willen. Ik heb een hele rij met ideeën klaarstaan, die de dag lekker opbreken.'

(Dag 3 van de oceaanoversteek Sint Maarten - Azoren)

Spontane afleidingen

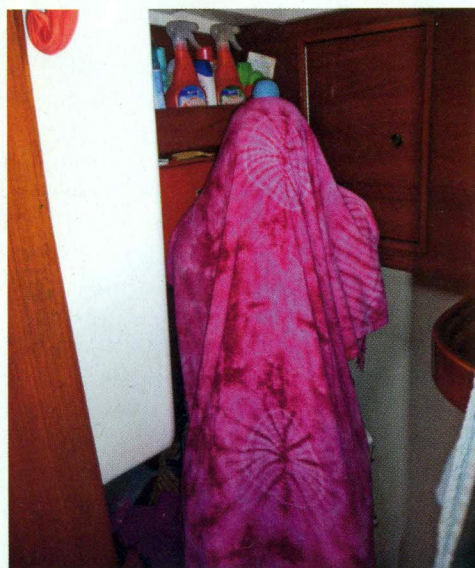
De reis brengt echter ook spontane afleidingen, zoals een zeldzame regendouche of zeedieren rond de boot. Vooral op de oversteek naar Suriname is de fauna ver te zoeken, op wat vliegende vissen en kwalen na. Maar een flinke stortbui komt nog wel eens voor.

LOGBOEK: 'Wanneer ik op de dag vijf 's ochtends naar de zee staar, zie ik ineens een regenboog verschijnen, helemaal tot aan de boot. De kinderen vinden het prachtig. Enkele minuten daarna krijgen we een zeldzame stortbui. Snel trek ik mijn kleren uit en samen met Hidde douche ik in de regen. Heerlijk. Dat was wel nodig, na vijf dagen. De kinderen douchen trouwens geregeld. Als de golven het toelaten, spelen ze één keer per dag met een grote emmer met zeewater in de kuip. 's Avonds spuiten we ze dan af met warm zoet water uit de plantenspuit. Eén liter is genoeg voor twee heerlijk geurende en brand-schone kindertjes.

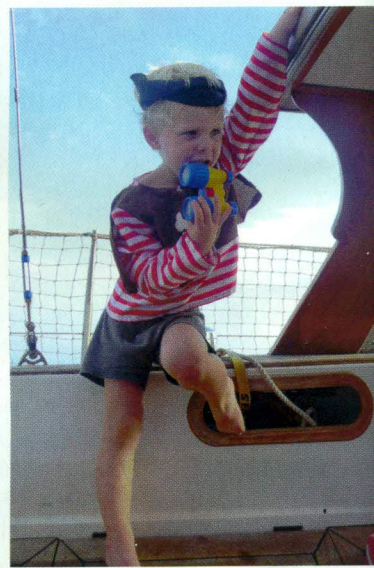
'June, haal de alcohol', hoor ik Chris van buiten roepen. Ik weet precies hoe laat het is en haal de kinderen. Jongens, papa heeft een vis. Ze stuiven naar buiten. 'Vis,

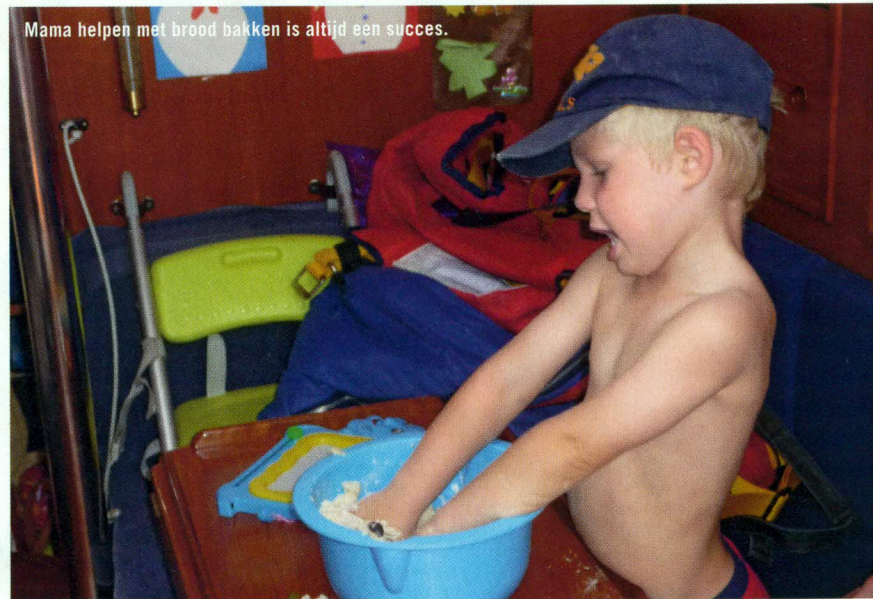
Winkeltje spelen met zelfgemaakte kassa en speelgeld.

Je wordt erg creatief bij verstopperje spelen aan boord.

Dag en nacht verkleeden.

Mama helpen met brood bakken is altijd een succes.

vis!', gilt Lara. Chris spuit de alcohol achter de kieuwen van het beest, dat binnen enkele seconden zo stijf is als een plank. De kinderen blijven er maar in prikken en aan frummelen. Zeer interessant. Wanneer Chris het beest 's avonds in de wasbak schoonmaakt, komt Hidde uit bed voor een plas. Als hij een blik werpt op de bloederige organen, zegt hij alsof het de gewoonste zaak van de wereld is: "Oh, dat is de vis."

(Dag 6 van de oceaanoversteek Canarische eilanden - Kaapverdische eilanden)

Weer en opvoeden

Een belangrijke graadmeter voor het leven aan boord vormen de weersomstandigheden. Hoe onstuimiger en meer helling, hoe minder er ook door de kinderen 'gewoon' kan worden geleefd en gespeeld. Op dat soort dagen zitten ze ineens uren achter een dvd of luister-cd. In het begin heb ik daar moeite mee, maar al gauw realiseer ik me dat ik ze weinig anders kan bieden. Bovendien zijn er ook dagen aan land dat ze alleen maar buiten spelen. Ik leg me erbij neer en geef mezelf daarmee ook wat rust.

LOGBOEK: 'Het is frustrerend, omdat het geen moment rustig is. Al bijna twee weken niet, een enkele dag daar gelaten. De boot gaat dag en nacht heen en weer en daardoor gaat niks normaal. Ontbijten, lunchen of avondeten in de kuip betekent zoveel mogelijk de borden, het beleg en andere attributen klemmen met kuipkussens op de grond en anders met een voet. Die andere voet heb je nodig om jezelf tegen te houden. Degene die het dichtst bij de kinderen zit, bekommert zich dan om hen. Een opgave, omdat ze standaard tijdens het warme middageten weigeren iets tot zich te nemen en het bij voorkeur uitsmeren over iets in de buurt. Pannenkoeken uitgezonderd. De maaltijd uitzitten tot het eind hebben we al laten varen. Genoeg gegeten? Ga maar spelen. Hebben wij een momentje rust.'

(Dag 13 van de oceaanoversteek Kaapverdische eilanden - Suriname)

Ritme

Ook de temperaturen dwingen je soms rustig aan te doen. Een ritme waar iedereen langzaam in groeit.

LOGBOEK: 'De tijd van weinig kleding is definitief aangebroken. Je kunt merken dat we dichterbij de evenaar komen. De temperaturen zijn de afgelopen dagen behoorlijk gestegen met buiten 29 graden en binnen maar liefst 32. Wanneer ik Lara 's middags na haar slaapje uit de punt haal, zitten haar krullen vastgeplakt rond haar hoofd van het zweet. Ook in de achterkajuit is het moeilijk uit te houden. Enkele minuten daar staan garant voor een met zweet bepareld lichaam. Eigenlijk is het alleen buiten goed toeven, maar dan in de schaduw, want in de zon brand je werkelijk weg. De kinderen kiezen deze dagen eieren voor hun geld. Anders dan aan het begin van deze reis houden ze zich rustig en zitten ze liever voor een

Zelfgevangen vis is hoogst interessant.

filmpje dan iets serieus te ondernemen. En dat is voor ons een uitkomst.'

(Dag 9 van de oceaanoversteek Kaapverdische eilanden - Suriname)

Speelgoed

Anders dan bij veel andere boten met oudere kinderen kunnen knutselspullen Hidde en Lara niet echt bekoren. Een beetje plakken, knippen en verven is nog wel leuk, maar piraatje spelen in de punt en kastelen bouwen van duplo zijn verreweg favoriet. En dat urenlang. Of de boot nu deint op de golven of niet. Ook verstoppertje of blinde-mannetje staan garant voor een uurtje speelplezier. Voor zowel de kinderen als voor ons, want van jezelf verstoppen in een kleine ruimte word je heel creatief.

De kinderen spelen aan boord veel met het speelgoed dat we bij ons hebben. De grote bak met duplo is een schot in de roos. Die zit vastgebonden onder de eettafel, waardoor de kinderen daar altijd bij kunnen. Ook de verkleedkleren komen te pas en te onpas tevoorschijn. Zo loopt Lara bijna standaard rond met een piratenhoed, een verrekijker en een zelfgemaakt piratenzwaard. Maar ook dokterspullen en later de koningsmantel en kroon vallen erg in de smaak.

LOGBOEK: 'Lara is de grote pijs aan boord. Geregeld zet ze zelf een piratenhoed op en verschijnt ze als een echte zeerover in de kajuitingang. Dan weer vindt ze de kaboutermuts met baard die ze triomfantelijk op haar hoofd plaatst. Of ze klimt stiekem op de navigatietafel om de rieten hoed van Chris te ontvreemden en rond haar lekkere smooitje te trekken. Hidde put iedereen aan boord het liefst fysiek uit.'

(Dag 9 van de oceaanoversteek Kaapverdische eilanden - Suriname)

Boordspeeltuim

Speelgoed aan boord of niet, de kinderen kunnen hun tomeloze energie op de boot toch niet echt goed kwijt. Daarom gaan ze standaard later naar bed en zijn ze doorgaans vroeger wakker. Wanneer Lara ons tijdens de oversteek naar de Azoren een aantal nachten achter elkaar heeft wakker gehouden, beraden we ons. We besluiten

De boot gaat de hele dag heen en weer en daardoor gaat niks normaal

een sportdag te organiseren, waarop ze hun energie kunnen botvieren.

LOGBOEK: 'De dag begint met een parcours van kussens richting de achterkajuit. Wie zo snel mogelijk heen en weer kan kruipen en dat zo vaak mogelijk achter elkaar. Als een bezetene kruipen de kinderen door de boot heen. "En nu koprollend", sommige ik, als de fut eruit is. Zo goed en zo kwaad als het kan, rollen de kinderen door de gang.

Na een half uurtje halen we het grof geschut tevoorschijn. De zitkussens van de bank worden een glijbaan van de trap en aan een lange lijn van de bezaan naar binnen, hangen we een schommel die heen en weer deinst op de golven. Het Lunapark is er niks bij. Gierend van het lachen klimmen de kinderen keer op keer omhoog of zwieren heen en weer in de schommel. Dat de boot inmiddels een ontplofte bende is en wijzelf ook deel uitmaken het sportprogramma, nemen we maar voor lief. De dag heeft effect, merken we 's avonds, want al na één ontsnappingspoging uit de punt haakt Lara af. Tevreden valt ze in slaap.'

(Dag 13 van de oceaanoversteek Sint Maarten - Azoren)

Cadeautjes

Om de reis soms wat te doorbreken, heb ik van tevoren cadeautjes gekocht. Kleine speelgoedjes, waardoor ze even iets anders kunnen doen. Stickervelletjes, houten kralen, een piratenooglap, een hengelspelletje. Aanvankelijk lijkt het een leuke break, maar de kinderen worden er erg hebbertig van. "Krijgen we weer een cadeautje?", zeuren ze bijna elke dag. "Ahhh, waarom niet?" Geen goed idee dus. Wel leuk blijkt om de kinderen mee te laten helpen met koken. Worstjes in brooddeeg rollen, pannenkoekenmix maken, eitjes klutsen, groente snijden, koekjes bakken. Alles geeft gein, maar niet alles is altijd even efficiënt.

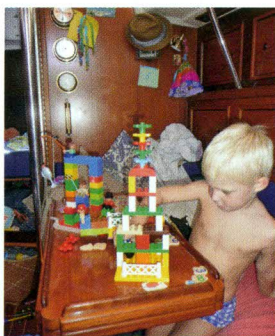
Dolfijnen en walvissen

De grootste verrassingen blijven natuurlijk de dolfijnen en walvissen. Vooral in de tweede helft van de oversteek naar de Azoren worden we elke dag getraakteerd op grote groepen dolfijnen en zeeschildpadden. En na deze Portugese eilandengroep zien we ook geregeld walvissen.

LOGBOEK: 'Het middagprogramma bevat ook voor ons een verrassingselement, namelijk dolfijnen. Het zijn de eerste die we tijdens de ze reis tegenkomen, een verdwaaide 's nachts niet meegerekend. Vliegsvlug hijsen we de kinderen in een zwemvest met lifeline en met zijn vieren kijken we op de voorplecht hoe ze keer op keer voor de boeg wegspringen. De kinderen gieren het uit, want dolfijnen zien blijft een feest.'

(Dag 9 van de oceaanoversteek Kaapverdische eilanden - Suriname)

LOGBOEK: "Ik geloof dat ik een walvis zie", zeg ik, sta-
rend naar het water. Het is overigens niet de eerste keer

Ideeën voor themadagen

1. Huttenbouwdag
2. Bakdag
3. Piraten/ridders/prinsessen (schatkaart maken, speurtocht, zwaard/toverstaf knutselen etc.)
4. Muziekdag (om de beurt dj zijn)
5. Verkleed- en schminkdag
6. Themaknutseldag (van alles knutselen mbt zee, bos, seizoen etc.)
7. Winkeltjesdag
8. Landendag (vlaggetjes knutselen)
9. Spelletjesdag
10. Proefjesdag

Top 10 vermaak aan boord

1. Verstoppertje
2. Blindemannetjes
3. Ik zie ik zie ... of zoveel mogelijk dieren opnoemen
4. Verkleeden
5. Schminken
6. Hutten bouwen
7. Knutselen (kleien, verven, tekenen, plakken)
8. Speelgoed, puzzel of spelletje
9. DVD, muziek of luisterboek
10. (Voor)lezen

dat ik dat denk. Golfjes doen zich nog wel eens voor als beest, maar deze keer zit ik er niet naast. Zo'n honderd meter van de boot aan stuurboordzijde zien we keer op keer een rug bovenkomen en een paar keer een spuit. Of zijn het twee ruggen? Wauw, dat is dichtbij. Terwijl we ons verwonderen komt een van de dieren steeds dichterbij, tot hij op vijftig meter achter de boot passeert. We hebben ze nog niet zo dichtbij gezien. "Zullen we erheen gaan?", zeg ik. Voorzichtig varen we zijn kant op. Maar zodra we dichterbij zijn, duikt het grote beest onder. We staren naar het wateroppervlak, maar niks. Hij is gevlogen. We hadden al gehoord dat ook andere boten walvissen hadden gespot, maar toch blijft het mazzel hebben. Die korte momenten dat ze boven zijn, moet je maar net die richting opkijken.'

(Dag 2 van de oceaanoversteek Azoren - Engeland)

Ziekte en ongevallen

Onze kinderen zijn tijdens de oversteek niet ziek geweest. Ze hebben geen last van zeeziekte, maar ook geen andere kwalen. Zeeziekte komt meestal onder de vier jaar niet voor, wat niet betekent dat je er altijd van gevrijwaard blijft. De enige keren dat onze kinderen tijdens de reis ziek zijn, hebben ze vooral last van een langdurige buikloop. Na een uitgebreid onderzoek op verschillende tropische ziekten blijkt dat vooral Hidde niet goed reageert op het leidingwater. Vanaf dat moment geven we ze alleen nog water uit flessen, terwijl wij het water uit de tank drinken. Bij ziekte of ongevallen onderweg kan contact worden gezocht met de Radio Medische Dienst, door een e-mail te versturen met de korte golfradio. Dit kan naar 38@rmd.knrm.nl voor spoedeisende gevallen, 32@rmd.knrm.nl voor minder spoedeisend en 00@rmd.knrm.nl voor reguliere vragen. Dit bericht komt terecht in Nederland, waar ze direct reageren met een mogelijke behandeling met de medicijnen die je zelf aan boord hebt.

Land

Tegen het einde van elke oversteek kijkt iedereen uit naar land. De belofte van een boot die stil ligt is groot. Dat geldt vooral na de woelige oversteek van Kaapverdische eilanden naar Suriname, waarbij de boot steeds van wang naar wang rolt. Maar ook de 25 dagen oversteek van de Carieb naar de Azoren zijn meer dan genoeg.

LOGBOEK: 'Nee, dat einde van deze overtocht kan niet snel genoeg komen. *Groundhogday*, zo noemen we het hier. Ken je die film? Het gaat over een verslaggever die elke dag wakker wordt op eenzelfde dag. Steeds opnieuw herhaalt zich die specifieke dag, komt hij dezelfde mensen tegen en maakt hij dezelfde dingen mee. Tot hij er gek van wordt. Laat ik één ding voorop stellen: wij worden niet gek, maar we zijn wel toe aan rust. Een boot die stil ligt, een rustige nacht slaap en even onszelf en vooral de kinderen uitlaten, want die hebben wat energie te verbruiken. Ze houden zich kranig, maar aan het einde van de dag zouden ze nog wel een dag door kunnen. Wij daarentegen zijn dan volledig op en toe aan een goede nacht

*De grootste
verrassingen
blijven natuurlijk
de dolfijnen en
walvissen*

slaap, die we maar ten dele krijgen. Een geur van zand was de eerste aanwijzing dat land dichtbij moest zijn, een drijvende kokosnoot naast de boot de tweede. Gistermiddag, eerste kerstdag, voeren we na zestien dagen op zee dan eindelijk de troebele Surinamerivier op. Met harde wind op de neus maar met de stroming in de kont voeren we met ruim zeven knopen langs een gordel van oerwoud en oude plantages, naar de hoofdstad Paramaribo. En daar: anker uit en zo snel mogelijk aan land.

Hidde en Lara hebben eerst vijf minuten om de paal heen gerend van het piertje waar we aanmeerden met de rubberboot. Wij moesten onszelf tegenhouden niet hetzelfde te doen. Terwijl we over de Van Sommerdijkstraat liepen, waar bussen met swingmuziek langskwamen en bedelaars in het Nederlands vroegen om een gulden, was het nog niet doorgedrongen.'

(Aankomst Suriname na 16 dagen op zee)

Kinderen mee of niet

Uiteindelijk hebben wij alle oversteken gemaakt met de kinderen, een bewuste keuze. Op de Carieb hebben we wel besproken of we de kinderen niet vooruit moesten sturen naar opa's en oma's thuis. Die popelden om ze te ontvangen. Ik zag persoonlijk erg tegen de lange terugreis op, vooral omdat die nogal eens slecht weer in petto kan hebben. Bovendien wist ik dat het een uitputtingsslag zou betekenen voor ons.

Sommige andere Nederlandse boten kozen er wel voor hun kinderen naar familie te vliegen of zelfs het jacht terug op transport te zetten. Het nadeel bij de eerste optie is ech-

ter dat je niet precies weet wanneer je aan de oversteek kunt beginnen en hoe lang die gaat duren. De tweede optie is door de hoge kosten niet voor iedereen weggelegd. Toch heb ik er geen spijt van gehad dat ze mee zijn gegaan. Voor mij was het samen uit, samen thuis. We begonnen de reis met zijn vieren en zo eindigden we hem ook. Het slechte weer bleef uit en op onze oversteek van de Carieb naar Engeland hadden we eerder te weinig dan te veel wind.

LOGBOEK: 'Er is nog iets wezenlijk anders dan de vorige oversteek en dat is dat kinderen zienderogen zijn gegroeid. Ze spelen meer met elkaar, vragen minder om aandacht en ik heb zowaar vandaag een uur lang een boek gelezen. Wat een luxe. Al met al geen slecht begin van de reis.'

(Dag 3 van de oceaanoversteek Sint Maarten - Azoren)

Thuiskomst

Onze thuiskomst was een feest, onze ontvangst een warm onthaal. Nu, maanden later, voelt de reis als een droom. Ik heb me enigszins verkeken op het meenemen van twee kleine kinderen aan boord, het was absoluut zwaarder dan ik me had voorgesteld. Toch hebben de intensieve zeereizen ons als gezin veel gebracht. De vele uren samen aan boord hebben gezorgd voor een hechte band tussen de kinderen onderling en tussen ons. Wij hebben ze mogen geven, wat we nooit hadden kunnen doen wanneer we thuis waren gebleven: en dat is continue aanwezigheid en aandacht. Het zijn twee vrije en open kinderen geworden en dat was de moeite meer dan waard. ●

*De reizen
hebben ons
als gezin veel
gebracht*